

Anna Dąbkowska

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

e-mail: anna.dabkowska@kul.pl

EUROPEJSKIE BANKI SYSTEMOWO WAŻNE I RYZYKO SYSTEMOWE WYNIKAJĄCE Z ICH DZIAŁALNOŚCI

EUROPEAN GLOBAL SYSTEMICALLY IMPORTANT BANKS AND SYSTEMIC RISK RESULTING FROM THEIR ACTIVITY

DOI: 10.15611/pn.2018.531.07

JEL Classification: G21, G28, G31

Streszczenie: Celem artykułu jest przedstawienie i porównanie działalności europejskich globalnych banków systemowo ważnych według kryteriów ich identyfikacji oraz wskazanie skali ryzyka systemowego wynikającego z ich istnienia i funkcjonowania dla europejskiego systemu finansowego oraz krajów macierzystych. Analiza przeprowadzona w artykule umożliwia sformułowanie ogólnych wniosków i rekomendacji w kierunku ograniczania działalności i większej transparentności europejskich *G-SIBs*. Mimo zmniejszenia skali działalności największych europejskich banków, na który wpływ miały wprowadzone w UE regulacje dotyczące wyższych wymogów kapitałowych, procedury *resolution* oraz jednolitego mechanizmu nadzoru w ramach unii bankowej, to nadal generują one ogromne ryzyko dla europejskiego systemu finansowego oraz dla przeciętnego podatnika. Zdaniem autora istotne jest jeszcze zwiększenie ograniczeń i transparentności dotyczących działalności inwestycyjnej tego typu banków.

Słowa kluczowe: instytucje systemowo ważne, Unia Europejska, *too big to fail*, ryzyko systemowe.

Summary: The purpose of this article is to present and compare the activities of European Global Systemically Important Banks, and to indicate the scale of risk for the European financial system and home countries. The article tries to formulate general conclusion and recommendations to limit activity of G-SIBs and to increase their transparency. Despite the reduction in the scale of activity of the European G-SIBs, they still generate huge risks for the European financial system and the average taxpayer. It is important to increase the restriction of the investment activities of these banks.

Keywords: Global Systemically Important Banks, European Union, *too big to fail*, systemic risk.

1. Wstęp

Ostatni kryzys finansowy i ogromne koszty związane z ratowaniem zagrożonych upadłością banków zwiększył dyskusję dotyczącą problemu *too big to fail*. Szukano rozwiązań, aby ograniczyć duże globalne banki i towarzyszące im ryzyko systemowe. Kluczowe okazało się ujednoczenie metodologii identyfikacji instytucji systemowo ważnych oraz nałożenie na nie wyższych wymogów kapitałowych. Jednakże duże banki nadal prowadzą działalność na skalę globalną i generują ryzyko systemowe. Celem artykułu jest przedstawienie i porównanie działalności europejskich globalnych banków systemowo ważnych według kryteriów ich identyfikacji oraz wskazanie skali ryzyka systemowego, wynikającego z ich istnienia i funkcjonowania, dla europejskiego systemu finansowego oraz krajów macierzystych.

Przeprowadzona w artykule analiza empiryczna oparta została na danych publikowanych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego w latach 2014-2017 oraz opracowaniach statystycznych Eurostat. W opracowaniu wykorzystano metody przeglądu i analizy opisowej treści zawartych w dostępnej krajowej i zagranicznej literaturze przedmiotu dotyczącej banków systemowo ważnych oraz dokonano porównania tych instytucji kredytowych. Wybrane zagadnienia zostały przedstawione w postaci graficznej i tabelarycznej.

2. Banki systemowo ważne a problem *too big to fail*

Problem *too big to fail* (TBTF), którego początki sięgają 1914 r. [Weitzel 2014], rozwinął się w drugiej połowie XX w., a jego eskalacja nastąpiła w czasie ostatniego kryzysu finansowego. Określa on taką instytucję, która ze względu na swoją wielkość i sieć powiązań z innymi uczestnikami rynku nie powinna zostać zlikwidowana w drodze bankructwa z powodu większych kosztów jej upadku, aniżeli ratowania jej ze środków publicznych. Dlatego dla działalności dużych banków istnieją ukryte gwarancje, które nie tylko zachęcają banki do podejmowania większego ryzyka i tworzą pokusę nadużycia, ale również zakłócają uczciwą konkurencję [Johnson, Kwak 2011].

W literaturze określenie TBTF ewoluowało i doczekało się wielu wyrażeń bliskoznacznych (w zależności od cechy uniemożliwiającej upadek instytucji). Ze względu na znaczenie banku dla całego systemu finansowego używa się określenia *too important to fail*, ze względu zaś na powiązania banku z innymi instytucjami finansowymi stosuje się określenie *too interconnected to fail* [Hüser 2015]. Od czasu ostatniego kryzysu finansowego literatura wskazuje, że problem TBTF tworzą głównie banki systemowe. Należy jednak zauważyć, że wszystkie instytucje określane TBTF są instytucjami systemowo ważnymi, a nie wszystkie instytucje systemowo ważne są TBTF, ponieważ TBTF uwzględnia głównie wielkość instytucji, zaś określenie instytucji systemowo ważnych bierze pod uwagę również inne kryteria.

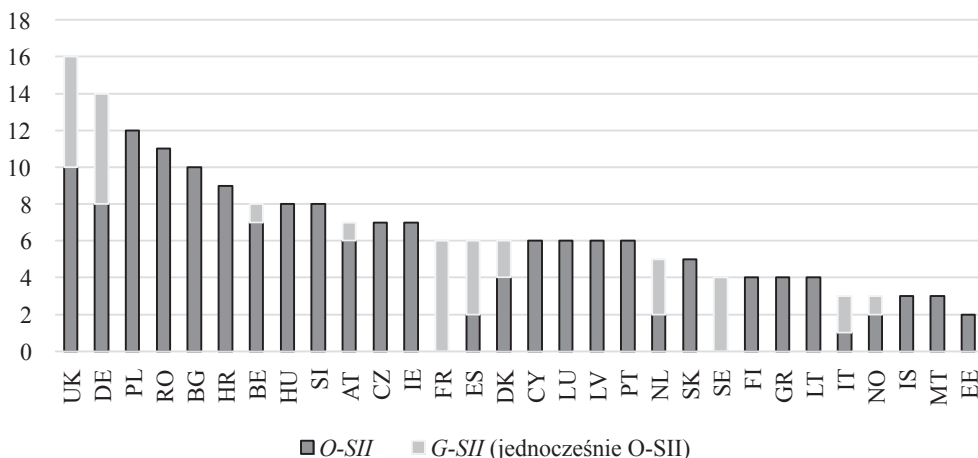
Banki systemowo ważne są przedmiotem badań wielu środowisk – zarówno instytucji nadzorczych, jak i ośrodków akademickich. Literatura przedmiotu definiuje je jako takie instytucje finansowe, których działalność jest istotna z punktu widzenia prawidłowego i efektywnego funkcjonowania całego systemu finansowego oraz sfery realnej. Wszelkiego rodzaju zakłócenia w ich działalności mogą negatywnie oddziaływać zarówno na cały system finansowy, powodując efekt zarażania innych instytucji finansowych, jak i całą aktywność gospodarczą. Identyfikacja instytucji systemowo ważnych oparta jest na metodologii opublikowanej w 2011 r. przez Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego. Bierze ona pod uwagę wielkość instytucji kredytowej (*size*), jej powiązania z systemem finansowym (*interconnectendness*), złożoność instytucji kredytowej (*complexity*), zastępowalność danej instytucji kredytowej i jej infrastruktury (*substitutability*) oraz jej aktywną działalność transgraniczną (*cross-jurisdictional activity*). Należy zaznaczyć, że każde z tych kryteriów, odzwierciedlające inny poziom działalności takiego banku, traktowane jest równorzędnie i przyjmuje wagę 20% [Koleśnik 2017].

Istnienie instytucji systemowo ważnych wynika z występowania ryzyka systemowego – zgodnie z definicją UE to ryzyko zakłócenia systemu finansowego, które może wywołać poważne, negatywne skutki dla rynku wewnętrznego i dla realnej gospodarki [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1092/2010 z 24.11.2010]. Oznacza to, że niestabilność jednej instytucji kredytowej oraz jej niezdolność do realizacji zobowiązań negatywnie wpłynie na kondycję pozostałych uczestników rynku [Jurkowska-Zeidler 2008, s. 179-180]. Wynika to z tego, że ze względu na silną współzależność systemów bankowych w skali globalnej nagle i nieprzewidywane wydarzenie w jednym podmiocie powoduje reakcję łańcuchową, która zakłóci funkcjonowanie nie tylko w sferze finansowej, ale również w całej gospodarce realnej. Ryzyko systemowe przejawia się jako utrata płynności instytucji finansowej, która prowadzi do upadłości w sferze finansowej i realnej oraz powstania kryzysu zaufania uczestników rynku finansowego [Karkowska 2015]. Według Hansena ryzyko systemowe może oznaczać zarówno panikę bankową (*bank run*), wrażliwość sieci finansowej na rozprzestrzenianie się negatywnych skutków szoków, jak i potencjalną niewypłacalność różnych uczestników rynku finansowego (głównie największych) [Jajuga i in. 2017].

Najprostszą, a zarazem najbardziej ogólną miarą ryzyka systemowego jest wskaźnik aktywów finansowych w stosunku do PKB, który obrazuje znaczenie danego banku w funkcjonowaniu gospodarki danego kraju [Nocoń 2015, s. 93]. Oprócz tego stosowane są bardziej zaawansowane wskaźniki oceny ryzyka systemowego, tj. wskaźnik MES (*Marginal Expected Shortfall*), oparty na wskaźniku ryzyka finansowego banku VaR (*Value-at-Risk*) [Rosati 2014], oraz wskaźnik SRISK (*Systemic Risk Contribution*), który jest równy oczekiwanej wielkości niedoboru wymaganego kapitału wielkości danego banku w warunkach wystąpienia kryzysu [Nocoń 2015].

2.1. Europejskie banki systemowo ważne

Unia Europejska wprowadziła obowiązek identyfikowania instytucji systemowo ważnych, zarówno globalnych *G-SII* (*Global Systemically Important Institutions*), jak i innych instytucji systemowo ważnych *O-SII* (*Other Systemically Important Institutions*). Za identyfikację odpowiedzialny jest Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EUNB) oraz właściwe organy nadzoru bankowego w danym kraju. Kryteria przyjęte do identyfikacji oparte są na metodologii opublikowanej przez Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego. Jako *G-SII* identyfikowane są podmioty, których wartość całkowitych ekspozycji na ryzyko przekracza 200 mld euro, z kolei identyfikacja *O-SII*, chociaż oparta na metodologii bazylejskiej, cechuje się większą elastycznością decyzyjną, ponieważ bierze pod uwagę lokalną specyfikę rynku, dlatego nie ma z góry określonej wartości całkowitych ekspozycji na ryzyko. W związku z tym w wielu krajach zidentyfikowano jedynie *O-SII* (np. w Polsce). W 2017 r. na podstawie danych finansowych za 2016 r. jako instytucje systemowo ważne zidentyfikowano łącznie 199 podmiotów, w tym 35 *G-SII* oraz 164 *O-SII*. Zidentyfikowane instytucje systemowo ważne w poszczególnych krajach Unii Europejskiej prezentuje rys. 1.

Rys. 1. Liczba banków zidentyfikowanych jako globalne instytucje systemowo ważne (*G-SII*) oraz inne instytucje systemowo ważne (*O-SII*) (w krajach członkowskich UE) w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBA.

Identyfikację instytucji systemowo ważnych rozpoczęła Rada Stabilności Finansowej (FSB) w 2011 r. i od tej pory co roku w listopadzie publikuje listę *G-SIBs*. Dodatkowo FSB zidentyfikowane banki przyporządkowuje do jednej z pięciu podkategorii związanej z odpowiednim buforem globalnych instytucji systemowo ważnych (1,0-3,5%). Dodatkowe wymogi kapitałowe mają na celu zmniejszenie ryzyka

systemowego, jakie stwarzają banki systemowo ważne, dlatego istnieje konieczność ich regularnego monitorowania. Na opublikowanej w listopadzie 2017 r. liście znalazło się 30 banków, wśród których 12 było z krajów UE [FSB 2017] (tab. 1).

Tabela 1. Lista zidentyfikowanych przez FSB europejskich globalnych banków systemowo ważnych w 2017 r.

Podkategoria	Nazwa banku	Nazwa kraju pochodzenia	Bufor kapitałowy
3	Deutsche Bank	Niemcy	2,0%
	HSBC	Wielka Brytania	
2	Barclays	Wielka Brytania	1,5%
	BNP Paribas	Francja	
1	Groupe Crédit Agricole	Francja	1,0%
	ING Bank	Holandia	
	Nordea	Szwecja	
	Royal Bank of Scotland	Wielka Brytania	
	Santander	Hiszpania	
	Société Générale	Francja	
	Standard Chartered	Wielka Brytania	
	Unicredit Group	Włochy	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych FSB za 2017 r., <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/P211117-1.pdf> (23.04.2018).

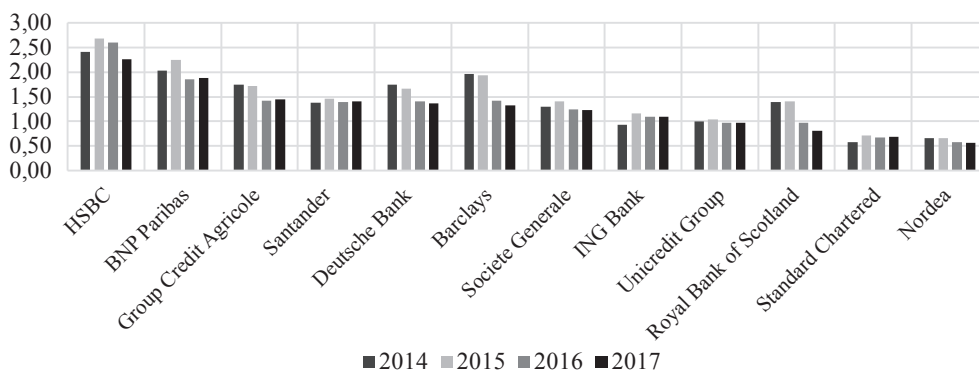
FSB zidentyfikowała dwa europejskie banki, tj. Deutsche Bank oraz HSBC, w trzeciej podkategorii i w związku z tym muszą one utrzymywać bufor globalnych instytucji systemowo ważnych na poziomie 2,0%. Dwa kolejne banki, tj. Barclays oraz BNP Paribas – w drugiej podkategorii, a pozostałe osiem banków w pierwszej, czego efektem jest bufor kapitałowy na poziomie 1,0%.

3. Analiza porównawcza

Europejski Urząd Nadzoru Bankowego publikuje dane dotyczące globalnych instytucji systemowo ważnych, na podstawie których można zbadać zarówno skalę działalności tych banków, jak i różne obszary ryzyka (nie tylko dla samego banku, lecz także dla całego europejskiego systemu finansowego). Mimo że EUNB zidentyfikował 35 *G-SII*, to poniższej analizie poddanych zostanie 12 banków, które zostały zidentyfikowane jako globalne instytucje systemowo ważne zarówno przez EUNB, jak i FSB. Banki zostaną porównane w pięciu kryteriach wykorzystywanych do ich identyfikacji.

Najważniejszym kryterium warunkującym istotność instytucji kredytowej dla systemu finansowego jest jej wielkość mierzona całkowitą ekspozycją na ryzyko. Wynika to z faktu, że *G-SIBs* stwarzają największe ryzyko systemowe, ich upadek mógłby przyczynić się do destabilizacji systemu finansowego, a ich ratowanie generowałoby z kolei ogromne koszty dla podatnika. W grupie analizowanych banków

całkowite ekspozycje na ryzyko w 2017 r. były na poziomie od 0,5 aż do 2,30 bln euro. Największy pod względem całkowitych ekspozycji na ryzyko był brytyjski HSBC (2,30 bln euro) oraz francuskie BNP Paribas (1,88 bln euro) i Credit Agricole (1,45 bln euro). Zaskakujące jest, że Deutsche Bank, prowadzący globalną działalność, według tego kryterium znajdował się dopiero na piątej pozycji. Najmniejszy był z kolei szwedzki bank Nordea, którego całkowite ekspozycje na ryzyko w 2017 r. wynosiły ponad 0,5 bln euro. Wielkość całkowitych ekspozycji na ryzyko w latach 2014-2017 przedstawia rys. 2.

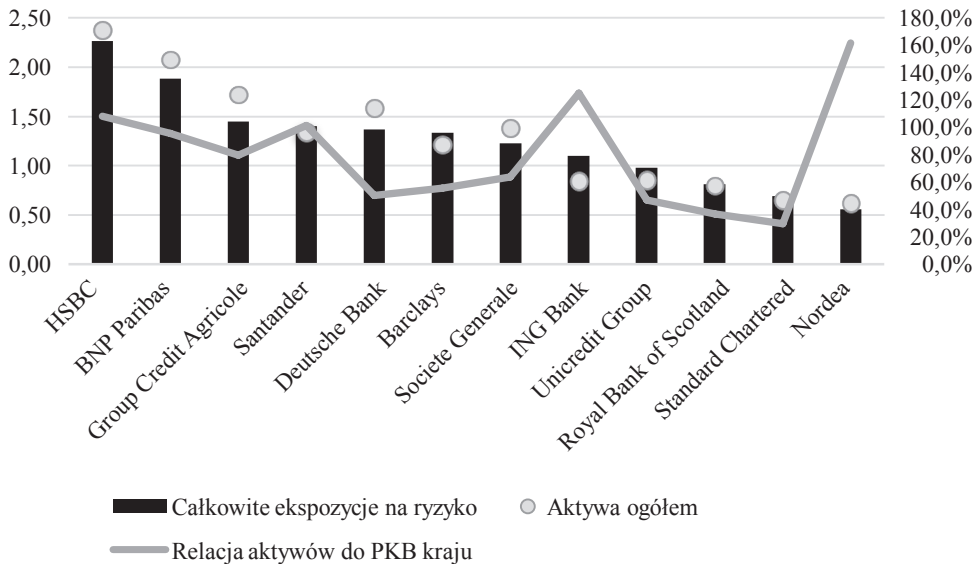

Rys. 2. Całkowite ekspozycje na ryzyko europejskich *G-SIBs* zidentyfikowanych przez FSB w 2017 r. (w mld euro; kurs GBP/euro = 1,16 na 1.01.2017)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBA.

Z danych wynika, że większość banków w analizowanym okresie zmniejszyła swoje całkowite ekspozycje na ryzyko. Największy ich spadek można zaobserwować dla Royal Bank of Scotland (42%), Barclays (32%) oraz Deutsche Bank (22%). Warto jednak zauważyć, że banki ING oraz Standard Chartered, w przeciwieństwie do ogólnego trendu zmniejszania działalności, zwiększyły poziom całkowitych ekspozycji na ryzyko do 2017 r., zaś Santander oraz Unicredit utrzymały je na podobnym poziomie względem 2014 r.

Chcąc lepiej wskazać ryzyko związane z działalnością dużych banków, zbadano relację aktywów do PKB kraju macierzystego oraz przedstawiono wielkość całkowitych ekspozycji na ryzyko względem aktywów analizowanych banków (rys. 3). Co ciekawe, połowa tych banków ma wyższe całkowite ekspozycje na ryzyko niż aktywa – może to wskazywać na ich większe zaangażowanie w działalność inwestycyjną. W oparciu o uzyskane wyniki dotyczące relacji aktywów do PKB kraju macierzystego można zauważyć, że w przypadku trudności czterech banków (HSBC, Santander, ING Bank oraz Nordea) budżety państw, nawet krajów najbardziej rozwiniętych, mogą okazać się za małe na ich ratowanie. Najtrudniejszą sytuację wynikającą z ryzyka systemowego miałyby Wielka Brytania oraz Francja, w których siedzibę ma ponad połowa *G-SIBs*.

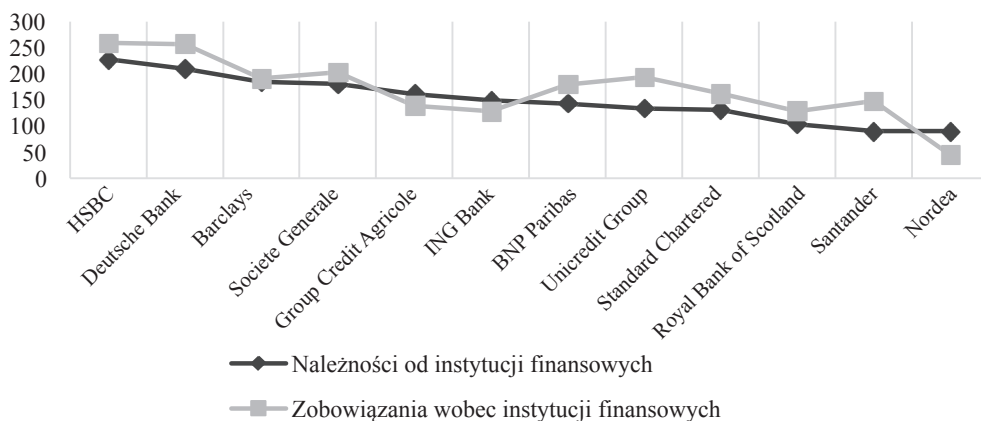

Rys. 3. Wskaźnik całkowitych ekspozycji na ryzyko w relacji do PKB w 2017 r. (w mld euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat oraz EBA.

Kategoria wzajemne powiązania w obrębie systemu finansowego bierze pod uwagę zarówno należności od instytucji finansowych, zobowiązania wobec instytucji finansowych, jak i wyemitowane papiery wartościowe znajdujące się w obrocie. Dane dotyczące tych wielkości dla poszczególnych banków zestawiono na rys. 4. Wynika z nich, że najwięcej środków zdeponowanych w innych instytucjach finansowych lub pożyczonych innym bankom ma HSBC (ponad 250 mld euro), Barclays oraz Deutsche Bank, zaś najmniej posiada Santander oraz Nordea. Analizując zobowiązania wobec instytucji finansowych, warto zauważyć, że większość *G-SIBs*, z wyjątkiem Credit Agricole, ING Bank oraz Nordea, ma wyższy poziom zobowiązań w stosunku do należności wewnątrz sektora finansowego. Jest to charakterystyczne dla dużych banków, ponieważ mniejsze podmioty finansowe częściej lokują swoje środki w dużych bankach ze względu na ich pozycję oraz reputację na rynku. Jednakże wiąże się to również z większym ryzykiem, ponieważ różnica między zobowiązaniami a należnościami stanowi odzwierciedlenie problemów, jakie miałyby sektor bankowy na wypadek trudności banku. Trzecim wskaźnikiem w tej kategorii jest wartość księgowa papierów wartościowych znajdujących się w obrocie. Również i w tym przypadku liderem jest HSBC (456 mld euro), a Santander w tym okresie posiadał ponad 300 mld euro papierów dłużnych wewnątrz sektora finansowego. Zastanawiające wydawać się może, że BNP Paribas, który pod względem całkowitych ekspozycji na ryzyko uplasował się na drugiej pozycji w UE, miał należności od instytucji finansowych na poziomie 143 mld euro, a zobowiązania

180 mld euro. Jednakże wartość księgowa papierów wartościowych znajdujących się w obrocie wewnątrz systemu finansowego liczyła ok. 300 mld euro. Najniższy poziom emisji papierów wartościowych miały dwa brytyjskie banki, tj. Standard Chartered (124 mld euro) oraz Royal Bank of Scotland (95 mld euro). Wobec powyższego należy zauważyć, że powiązania *G-SIBs* z innymi podmiotami finansowymi tworzą ogromne ryzyko dla systemu finansowego. Ich upadek spowodowałby efekt domina o poważnych skutkach.

Rys. 4. Powiązania z systemem finansowym europejskich *G-SIBs* w 2017 r. (w mld euro)

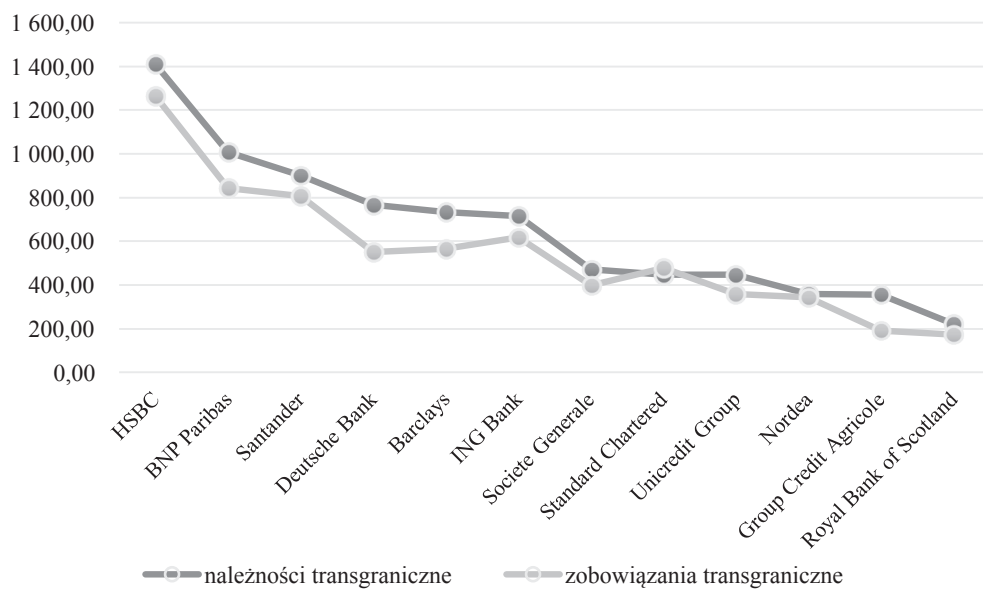
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBA.

Kolejnym kryterium branym pod uwagę przy identyfikacji *G-SIBs* jest zastępowalność usług oraz infrastruktury obejmująca płatności rozliczane przez systemy płatności (płatności wychodzące obliczane w euro), wartość powierzonych aktywów oraz wartość gwarantowanych transakcji na rynku kapitałowym. Kryterium to uwzględnia istotny wolumen działalności instytucji kredytowej w takim zakresie, w którym na wypadek jej upadku żaden inny podmiot nie byłby w stanie przejąć prowadzenia tej działalności w takim samym rozmiarze. Wartość poszczególnych wskaźników dla wszystkich europejskich *G-SIBs* przedstawia tabela 2. Na jej podstawie można zauważyć, że wolumen płatności dokonywanych przez Deutsche Bank oraz HSBC liczył ponad 100 bln euro. Żaden z pozostałych banków nie prowadził takich wolumenów działalności płatniczej. Ponadto banki te oraz banki francuskie posiadały największą wartość powierzonych aktywów, liczoną w bln euro. Analizując transakcje gwarantowane na rynkach papierów dłużnych oraz akcji, można zaobserwować, że największej części gwarancji, z tytułu których wynika zobowiązanie do kupna niesprzedanych papierów wartościowych, udzielił Barclays (ok. 300 mld euro), Deutsche Bank (247 mld euro) oraz HSBC (212 mld euro).

Tabela 2. Zastępowalność usług oraz infrastruktury *G-SIBs* w 2017 r. (w mld euro)

Nazwa banku	Płatności rozliczane przez systemy płatności	Powierzone aktywa	Gwarantowane transakcje na rynku kapitałowym i papierów dłużnych
Deutsche Bank	100 915,91	2 893,27	247,19
HSBC	91 932,00	5 933,61	211,87
Barclays	44 223,23	139,32	296,17
Royal Bank of Scotland	41 547,66	24,33	57,08
Nordea	34 814,32	711,00	59,40
BNP Paribas	32 208,15	5 060,14	162,37
Societe Generale	28 571,22	2 433,94	110,13
Group Credit Agricole	28 460,78	2 522,00	72,43
Standard Chartered	26 816,59	818,62	30,60
ING Bank	23 947,96	185,57	41,92
Unicredit Group	13 053,53	442,38	57,26
Santander	9 980,73	949,75	45,58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBA.

Rys. 5. Działalność transgraniczna europejskich *G-SIBs* w 2017 r. (w mld euro)

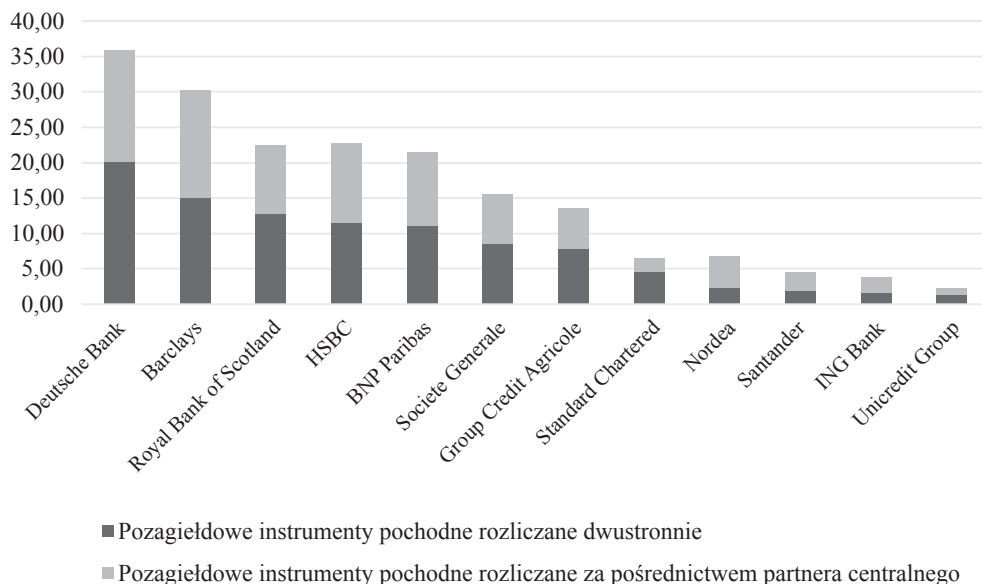
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBA.

Działalność transgraniczna banków powoduje przenoszenie się ryzyka jednej instytucji kredytowej na cały globalny system finansowy i efekt zarażania innych instytucji kredytowych. Mierzona jest wartością należności oraz zobowiązań trans-

granicznych, które zostały przedstawione dla analizowanych banków na rys. 5. Warto zauważyć, że od 2014 r. wzrosła działalność transgraniczna analizowanych banków. Wśród nich najwięcej należności transgranicznych ma HSBC (ponad 1,4 bln euro). Jego należności transgraniczne przewyższają o 400 mld euro należności BNP Paribas i o 500 mld euro Santander. Należności transgraniczne banków *G-SIBs* mogą generować ryzyko dla europejskiego systemu finansowego wynikające z problemów płynnościowych zagranicznych dłużników tych banków. Interesujące jest, że zobowiązania transgraniczne wśród analizowanych banków są niższe niż należności. Wyjątek stanowi jedynie Standard Chartered, który miał wyższą wartość zobowiązań transgranicznych od należności o 7% (nominalnie 30 mld euro). W grupie analizowanych banków najmniejsze ryzyko związane z działalnością transgraniczną generują Nordea, Credit Agricole oraz Royal Bank of Scotland.

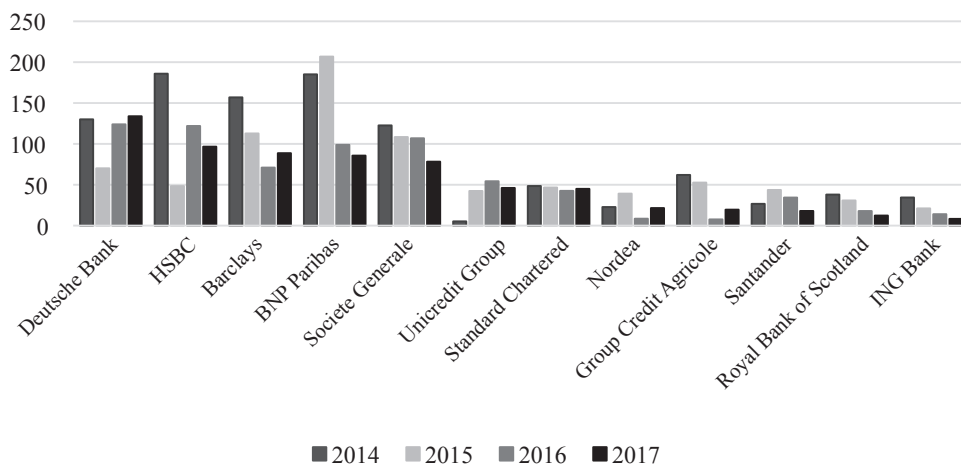
Zakres zaangażowania instytucji kredytowej w transakcje instrumentami pochodnymi będącymi przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, w aktywa poziomu 3 oraz w działalność handlową (*trading*) mierzy kryterium złożoność. Działalność ta związana jest z ogromnym ryzykiem finansowym wynikającym z nagłej zmienności wartości tych transakcji na skutek zmian rynkowych. Najbardziej narażone na ryzyko finansowe są transakcje instrumentami pochodnymi będącymi przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym (OTC). Mimo trendu ograniczania tej działalności, który należy ocenić pozytywnie, transakcje instrumentami pochodnymi OTC nadal są na wysokim poziomie i stanowią istotne zagrożenie dla systemu finansowego. Niewątpliwie największe ryzyko w tym zakresie generuje Deutsche Bank, który prowadzi transakcje z wykorzystaniem instrumentów pochodnych o wartości nominalnej ok. 36 bln euro (czyli 26-krotność całkowitych ekspozycji na ryzyko). Kolejne pozycje zajmują trzy banki brytyjskie, tj. Barclays, Royal Bank of Scotland oraz HSBC. Z danych zestawionych na rys. 6 wynika również, że dla Deutsche Bank, podobnie jak dla większości innych banków, transakcje te były rozliczane dwustronnie, zaś Nordea większość tych transakcji rozliczał przy pomocy centralnego kontrpartera, tj. krajowych lub ponadeuropejskich izb rozliczeniowych.

Analizując działalność tradingową banków (rys. 7), nie można zauważyć jednoznacznego trendu ograniczania tej działalności, chociaż w większości przypadków działalność handlowa na koniec 2017 r. zmniejszyła się w porównaniu z 2014 r. Jedynie Deutsche Bank oraz Standard Chartered utrzymały tę działalność na podobnym poziomie, a Unicredit zwiększył ją prawie dziewięciokrotnie. Największą redukcję działalności handlowej w analizowanym okresie można zaobserwować dla HSBC, BNP Paribas oraz Barclays.

Rys. 6. Instrumenty pochodne będące przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym europejskich G-SIBs w 2017 r. (w bln euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBA.

Rys. 7. Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu i dostępne do sprzedaży europejskich G-SIBs w latach 2014-2017 (w mld euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EBA.

4. Zakończenie

Nadzór nad bankami systemowo ważnymi, podobnie jak monitorowanie ich działalności, jest niewątpliwie ważnym krokiem w kierunku zapobiegania ryzyku systemowemu, jak i redukcji problemu *too big to fail*. Do tej pory większość globalnych banków zmniejszyła swoje aktywa w reakcji na wprowadzone regulacje dotyczące wyższych wymogów kapitałowych, w tym buforów kapitałowych dla banków systemowo ważnych, procedury *resolution*, jak i kontrolowania ich działalności i ryzyka jej towarzyszącego. Jednakże dotychczasowe rozwiązania są niewystarczające.

Istotne wydaje się również wprowadzenie rozwiązań mających na celu zmiany strukturalne w sektorze bankowym, które wpłyną na redukcję działalności inwestycyjnej *G-SIBs*, generującej największe ryzyko. Remedium może być podział banków lub przynajmniej wydzielenie działalności inwestycyjnej do odrębnego, niezależnego podmiotu. W Wielkiej Brytanii, w Niemczech oraz we Francji zostały wprowadzone regulacje dotyczące oddzielenia działalności inwestycyjnej od depozytowo-kredytowej. Mimo że cel tych regulacji jest spójny, to różnią się one w zakresie podejścia do wydzielenia. W związku z tym istotne wydaje się ujednoczenie tych regulacji na szczeblu europejskim. Obecnie trwają prace nad wprowadzeniem propozycji Komisji Europejskiej w tym zakresie, zakładających, że instytucja kredytowa, której wolumen działalności handlowej w przynajmniej ostatnich trzech latach przekracza próg w wysokości 70 mld euro i/lub wynosi 10% aktywów ogółem, w przypadku gdy aktywa banku są wyższe niż 30 mld euro, musi wydzielić działalność podmiotu do odrębnego podmiotu. Wprowadzenie tej regulacji ograniczyłoby działalność inwestycyjną banków prowadzoną na własny rachunek, która „sztucznie” zwiększała aktywa banków. Jednakże negatywnie należy oceniać, że wydzielenie działalności inwestycyjnej nie będzie obejmowało transakcji animacji rynku, jak i działalności inwestycyjnej na zlecenie klienta. Może to generować pewne nadużycia ze strony banków, dlatego istotne jest również zwiększenie transparentności w zakresie informacji dotyczącej działalności inwestycyjnej poprzez publikowanie szczegółowych informacji finansowych w tym zakresie. Rozwiązania te niewątpliwie zmniejszą pokusę nadużycia wśród *G-SIBs* oraz zmniejszą problem *too big to fail*.

Literatura

- EBA, European Banking Authority, *Global Systemically Important Institutions, Other Systemically Important Institutions*, Risk analysis and data, www.eba.europa.eu (5.05.2018).
- FSB, 2017, *2017 list of global systemically important banks (G-SIBs)*, Financial Stability Board, 21 November 2017, <http://www.fsb.org/wp-content/uploads/P211117-1.pdf> (23.04.2018).
- Hansen L.P., 2013, *Challenges in Identifying and Measuring Systemic Risk*, University of Chicago i NBER, BFI Working Paper Series, 2012-012.

- Hüser A., 2015, *Too interconnected to fail: A survey of the interbank networks literature*, SAFE Working Paper Series, no. 91, Frankfurt.
- Jajuga K., Karaś M., Kuziak K., Szczepaniak W., 2017, *Ryzyko systemu finansowego. Metody oceny i ich weryfikacja w wybranych krajach*, Materiały i studia NBP, Warszawa.
- Johnson S., Kwak J., 2011, *13 Bankers: The Wall Street Takeover and the Next Financial Meltdown*, Bintage Books, New York.
- Jurkowska-Zeidler A., 2008, *Bezpieczeństwo rynku finansowego w świetle prawa Unii Europejskiej*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Karkowska R., 2015, *Ryzyko systemowe. Charakter i źródła indywidualizacji w sektorze bankowym*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Koleśnik J., 2017, *Globalne banki a ryzyko systemowe w Unii Europejskiej – narzędzia ograniczania*, Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Sectio H, vol. LI,6, Lublin.
- Nocoń A., 2015, *Wskaźniki ryzyka systemowego a bezpieczeństwo systemu finansowego*, Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 238, Katowice, s. 91-103.
- Rosati D.K., 2014, *Regulacje makroostrożnościowe a stabilność sektora bankowego*, Bank i Kredyt, nr 45(4).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1092/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie unijnego nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym i ustanowienia Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego, Dz. Urz. UE L 331 z 15.12.2010.
- Weitzel J., 2014, *Die ökonomische Bedeutung des Bankensektors unter Berücksichtigung der „Too-Big-to-Fail“-Doktrin*, Cuvillier Verlag, Göttingen.